

INTERVIURI

Despre justiție și judecători

Interviuri cu doamnele **Sofi Oksanen** și **Nawal El Saadawi** și domnii **Jean-Jacques Askenasy**, **Petar Atanasov**, **J.M. Coetzee** și **Julian Săvulescu**

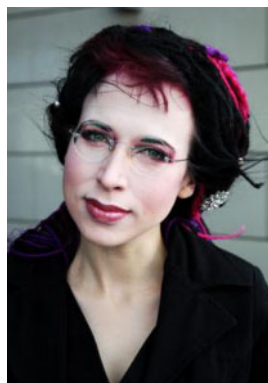
Sofi Oksanen

Sofi Oksanen este cea mai importantă scriitoare contemporană finlandeză. A studiat literatura la Universitatea Jyväskylä și ulterior dramaturgia în cadrul Academiei Finlandeze de Teatru. A devenit cunoscută datorită primului roman, *Vacile lui Stalin* (2003), unde abordează atât imaginea femeilor estone care au emigrat în Finlanda, cât și problemele de nutriție ale unei tinere. *Purificare*, cel mai cunoscut roman al său, a fost tradus în 43 de țări și a primit 10 premii literare importante, între care și prestigiosul *Femina Étranger* (2010). În Franța, romanul a câștigat și premiul Fnac, fiind selectat dintre alte 300 de lucrări. A fost pentru prima dată când premiul a fost decernat unui străin. În anul 2009 Sofi Oksanen a fost declarată „Personalitatea Anului” de ziarul estonian „Postimees”, iar în 2010 Toomas Hendrik Ilves, președintele Estoniei, a decorat-o cu Ordinul Crucii Terra Mariana, clasa a IV-a.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Da, în principiu. Finlanda este o țară transparentă, în comparație cu majoritatea statelor lumii și cred că organele judiciare și cele ale poliției nu sunt corupte. Cu toate acestea, am aflat că interpretarea legii este întotdeauna subiectivă. Deci, în cazul în care verdictul

nu mi se pare corect, atunci nu este din cauza corupției, ci din pricina interpretării subiective a legii. Totodată, ar putea avea legătură cu pregătirea mai slabă a avocaților.

Sistemul nostru de drept poate fi, de asemenea, abuzat. Voi da un exemplu destul de ciudat: în Finlanda am avut un grup de activiști pro Putin, care au fost activi începând cu anul 2007. Ei atacau verbal pe toți cei care criticau politica din Rusia, iar unul dintre ei a fost gata să-i acționeze în judecată pe toți cei care au criticat acțiunea sa, pentru calomnie. Și așa a făcut. A dat în judecată sute de oameni pentru calomnie. Desigur, nu a câștigat, dar victimele acestui tip de agresiune au fost nevoite să-și angajeze un avocat, să-l plătească, să realizeze acte de procedură, toate scumpe și, pur și simplu, să piardă timp, prin urmare, fiindu-le deranjată propria lor viață. Astfel, unele dintre aceste persoane, pur și simplu, nu au mai criticat acțiunile grupului respectiv și nici politica Rusiei.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

Libertatea presei este importantă. Cetățenii trebuie să poată să aibă încredere că mass-media spune lucruri și că acestea acoperă și activitatea din instanțe. De asemenea, jurnalismul de investigație este un mijloc preventiv împotriva corupției. Este un drum lung, desigur. Dar fără libertate de exprimare și democrație nu îmi pot imagina cum ai putea avea încredere în sistemul judiciar.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Mi-ar plăcea să văd fiecare ministru al justiției în calitate de ministru, respectiv ca pe un expert pe probleme juridice. Din păcate, sistemul democratic înseamnă că ministrul poate fi o persoană care nu înțelege legea mai bine decât un om obișnuit.

În momentul de față, în Finlanda, se pare că avem un ministru al justiției care știe atât de puțin, chiar cetățenii obișnuiți cunosc mai bine legea. Nu e corupt, doar că nu are creier și nici competențe pentru locul de muncă în cauză. Mi-ar plăcea să văd mai mulți politicieni care să fie experți în domeniul lor. Democrația înseamnă însă că partidele populiste, care au încredere în carismă, fără a pune accent pe competențe, pot accede la putere.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Cred că sistemul nostru judiciar este independent, ca atare, dar legea este creată de politicieni. Și politicienii își fac întotdeauna griji cu privire la pierderea popularității, sinonimă cu pierderea alegătorilor. Avem alegeri parlamentare la fiecare patru ani. Patru ani este o perioadă scurtă de timp. În viața reală, politicienii încep să se gândească la

următoarele alegeri încă din momentul în care cele anterioare s-au finalizat. Aceasta înseamnă că deciziile lor cu privire la legi sunt, de asemenea, umbrite de teama de a pierde voturi. Sigur, acest lucru are și efecte pozitive, dar nu întotdeauna. Politicienii sunt influențați prin lobby de firmele mari, cu sume mari de bani, ceea ce înseamnă că acestea au un cuvânt important de spus cu privire la legi. Poate că cel mai bun mod ar fi un sistem în care doar experții juridici să poată legifera, dar am putea fi siguri că nu vor fi cumva corupți? În Finlanda sunt destul de siguri că am găsi suficienți judecători total incoruptibili, dar și ei sunt ființe umane. Și toți oamenii sunt oglindirea peisajului moral al vremurilor, respectiv a ceea ce este greșit și a ceea ce este drept.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Vreți să spuneți fiecare proces? În întreaga lume? În general, da, dar avem o mulțime de cauze în care victima este un minor. Acest lucru ar fi foarte dur pentru victimele violenței și abuzului. Ele nu au nevoie de alte suferințe, prin urmare, astfel de procese nu ar trebui să fie deschise publicului. Uniunea Europeană a dat un sfat Finlandei: sistemul nostru judiciar este foarte lent și acesta înseamnă că, spre exemplu, o victimă a abuzului se judecă ani de zile. Ceea ce pare ca o pedeapsă pentru victime. Ele nu se pot mișca în viață și nu este corect.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

Poate cel mai bun judecător nu este o ființă umană, ci o lucrare de artă? Viitorul va judeca prezentul, așa că probabil cel mai bun judecător este, pur și simplu, timpul. Chiar dacă nu este corect pentru victime.

Nawal El Saadawi

Nawal El Saadawi este o scriitoare, medic psihiatru și activistă feministă din Egipt. A scris mai multe lucrări pe tema femeilor în Islam, acordând o atenție deosebită practicii de mutilare genitală a femeilor în societatea în care trăiește. Este fondator și președinte al Asociației de Solidaritate a Femeilor Arabe și cofondator al Asociației Arabe pentru Drepturile Omului. A fost distinsă cu diplome de onoare pe trei continente. În anul 2004, a câștigat premiul North-South al Consiliului Europei. În anul 2005, a câștigat Premiul Internațional Inana în Belgia, iar în anul 2012, Biroul Internațional de Pace i-a acordat Premiul pentru Pace Séan MacBride. Este fondator al Asociației pentru Sănătate și Educație și al Asociației Femeilor Egiptene Scriitoare.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Nu.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

Legile sistemului de guvernământ ar trebui să fie schimbate în diferite moduri, unul dintre ele fiind alegerea unui parlament revoluționar, sau printr-o politică - revoluție culturală - de oamenii înșiși. Sistemul judiciar face parte din sistemul de guvernământ religios, patriarhal, capitalist, de învățământ. Ar trebui luate măsuri pentru a schimba mentalitatea oamenilor și a judecătorilor, precum și pentru a expune paradoxurile și nedreptățile din legi seculare și divine.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Ministrul Justiției este parte a guvernului și nu ar trebui să aibă vreo autoritate asupra judecătorilor, dacă aceștia sunt într-adevăr independenți.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Nu puteți separa politicul de judiciar într-un sistem religios, patriarhal, e nevoie de o adevărată revoluție a oamenilor pentru a schimba sistemul de guvernământ în sine. Acest lucru nu este o utopie.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Da, oamenii ar trebui să urmărească ceea ce se întâmplă în interiorul instanțelor. Nu ar trebui să existe secrete. Acest lucru ajută pentru deschiderea ochilor oamenilor la nedreptăți, care, astfel, se revoltă și schimbă sistemul.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

Nu s-a născut încă, dar se va naște, odată cu conștientizarea unui număr tot mai mare de oameni.

Jean-Jacques Askenasy

Jean-Jacques Askenasy, M.D., Ph.D., este un medic neurolog și cercetător în domeniul neuroștiinței din Israel, format la Școala Românească de Neurologie a lui Gheorghe Marinescu. După absolvirea liceului în anul 1948, Jean-Jacques Askenasy își începe studiile la Facultatea de Medicină a Universității din Cluj, pe care a absolvit-o în anul 1954 cu titlul de Doctor în Medicină. În timpul ultimilor ani de studenție a lucrat ca preparator la catedra de neurologie condusă de profesorul Dezideriu Duma. După stagiul de internat, se specializează în neurologie în clinica Institutului de Neurologie al Academiei Române, sub îndrumarea lui Arthur Kreindler și Vlad Voiculescu. În anul 1972 obține titlul de doctor în științe la Universitatea din București. În anul 1972 se stabilește în Israel, unde în 1974 este numit lector la catedra de neurologie a Facultății de Medicină „Sackler” a Universității din Tel-Aviv și își începe activitatea de cercetător în neuroștiințe la Institutul Weitzman. În anul 1981 lucrează ca profesor-asociat la „Mount-Sinai School of Medicine” a Universității din New York la un proiect de cercetare asupra tulburărilor de somn la pacienți cu boala Parkinson, împreună cu profesorii Melvin Yahr și Eliot Witzman. Întors în Israel, este numit director al Centrului de Medicină a Somnului de pe lângă Centrul Medical „Sheba”. În această calitate organizează cursuri de „medicină a somnului” la Universitatea din Tel-Aviv. În anul 1981 este numit Cetățean de Onoare al orașului Yeruham din Israel. În anul 1986 este numit profesor-agregat la clinica Charcot a Universității „Pierre et Marie Curie” din Paris. Primește medalia „Pierre Castaigne” și este numit membru de onoare al Societății franceze de Neurologie (Société Française de Neurologie). În anul 1995 este numit profesor la Clinica de Neurologie a

Facultății de Medicină „Sackler” TAU.

În 2006 a fost ales în Comitetul Internațional de alcătuire a programului științific pentru Congresul Mondial de Medicină a

Somnului din Australia (2007). Jean-Jacques Askenasy este autor a 11 monografii, peste 100 de articole originale în reviste de specialitate în domeniul neurologiei și medicinei somnului, peste 200 de comunicări și referate la congrese naționale și internaționale.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Vă felicit pentru ideea de a întreprinde seria de interviuri, este o idee care merită o imensă apreciere. La prima întrebare răspunsul este simplu, clar și fără nicio îndoială: nu!

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

A doua întrebare impune o tratare complexă, din foarte multe puncte de vedere, care riscă să dea impresia prin amploarea răspunsului, că nu-l cunoști, fapt care obligă contrariul, un răspuns scurt: pentru câștigarea încrederii cetățenilor, judecătorii trebuie să-și iubească țara într-atât încât să simtă că își judecă fratele sau sora. Odată ajuns judecător, pierzi dreptul la întrebarea „ce mi se cuvine?”, devenind obsedat de întrebarea „ce datorez justiției patriei?”

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al

guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Rolul unui ministru al justiției în România este unul singur: să asigure judecătorilor *iubitori de țară* nevoile, salariul și condițiile necesare să alunge mîta care pîndește în dosul ușii. Ministrul trebuie să înțeleagă că imposibilitatea de a cumpăra copiilor o bicicletă este o încercare grea pentru un judecător.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie? Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Răspunsul meu la următoarele două

Petar Atanasov

Petar Atanasov este un lingvist macedonean de origine meglenoromână, profesor universitar la Facultatea de Filologie „Bla•e Koneski” a Universității „Chiril și Metodie” din Skopje. A urmat studiile universitare la Skopje, studii postuniversitare și masterat la Belgrad, urmate de un doctorat la Skopje. A avut specializări la București (1968-1969) și Paris (1974-1975). Este profesor titular de limbă franceză și lector de limbă română la Facultatea de Filologie a Universității „Chiril și Metodie”, lector de limbă macedoneană la INALCO (Institut national des langues et civilisations orientales) - Paris și conferențiar de balcanistică la Istituto Universitario Orientale, Napoli. Opera sa științifică acoperă lexicografia, lingvistica românească (dialectele - meglenoromân și aromân) și cea romanică. În cursul anului 1995, prin decretul primului ministru al Franței, a primit distincția de Cavaler al Ordinului Palmes Académiques, cu mențiunea: „pour services rendus à la culture française”, iar în anul 2008, Ordinul „Meritul pentru Învățământ” în

întrebări, separarea politicii de justiție și mediatizarea tribunalelor, este că întrebările devin inutile dacă judecătorul român *își iubește țara și semenii săi ca pe el însuși.*

5. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

Judecător ideal este o noțiune noumenală, iar nu fenomenală, conform filosofiei kantiene, tindem spre ea, fără a o putea realiza, este mai degrabă o utopie.

Îmi iau permisiunea la un răspuns fără întrebare: România de mâine este o Românie în care judecătorii ei *sunt îndrăgostiți de țară* și nu de bani.

grad de ofițer, prin decretul președintelui României. În noiembrie 2011, Facultatea de Litere a Universității din București i-a acordat titlul de Profesor Honoris Causa.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

N-am nicio încredere în sistemul judiciar din Macedonia.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

La noi ura între partide este atât de mare, încât singuri n-au putut rezolva nimic. Slavă Domnului ca a intervenit Europa. Astăzi la Skopje este Johannes

Hahn, tot pentru aceste probleme, să nu spunem că și ambasadorul american și cel al Uniunii Europene sunt serios angajați în restabilirea unui stat de drept în țară. Deci soluția pentru această țărișoară au fost străinii, pentru România?

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Ministrul justiției trebuie să aplice Constituția și nu să execute ordinele partidului său.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă”

J.M. Coetzee

*John Maxwell Coetzee este un romancier sud-african, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 2003. S-a născut în 1940 la Cape Town, Africa de Sud, într-o familie bilingvă (unde se vorbeau în același timp engleza și germana). La începutul anilor '60 s-a mutat în Anglia, unde a lucrat patru ani ca programator, apoi a studiat literatura în SUA. A predat literatura și engleza la Universitatea statului New York din Buffalo, până în 1983. În 1984 a devenit profesor de literatura engleză la Universitatea din Cape Town, publicând, în același timp, în presa americană și britanică articole în care condamna regimul de apartheid din țara sa. În 2002 s-a mutat în Australia, unde predă la Universitatea din Adelaide. Și-a început cariera de romancier în 1974 cu un volum care conținea două nuvele *Dusklands* (Tărâmurile de amurg), obținând renume internațional, în 1980, cu romanul *Waiting for the Barbarians* (Așteptându-i pe barbari). În 1983 a primit cea mai prestigioasă distincție literară britanică, Premiul Booker, pentru romanul *Life and Times of Michael K* (Michael K., viața și*

separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Lucrurile sunt cam utopice, cel puțin la noi în Balcani; probabil că țin de o evoluție, de o înaltă conștiință și de spiritul de dreptate.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Da, sunt de acord.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

Judecător ideal se pare că nu există, dar judecătorul trebuie să se țină de Constituție.

vremea sa).

Opera sa este puternic marcată de evoluția apartheidului în țara sa, care, de parte de a fi un fenomen local, își dezvaluie caracterul universal grație scri-

*sului său. În 1999 a primit Premiul Booker pentru a doua oară, pentru un alt roman (primul publicat de autor după abolirea apartheidului și preluarea puterii de către fostul militant Nelson Mandela), intitulat *Disgrace* (Dizgrație). Ca profesor de literatură, Coetzee a publicat multe traduceri și articole de critică literară în reviste ca *New York Review of Books* și în jurnale academice cum sunt *Comparative Literature*, *Journal of Literary Semantics*, *Journal of Modern Literature*.*

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Nu. Utilizând prezenta panică a terorismului ca justificare, guvernul australian, cu sprijin bipartidic, s-a angajat în depozitarea cetățenilor de drepturile lor. În cadrul acestui proiect s-a demonstrat că s-a pregătit negarea competenței instanțelor de a revizui deciziile executivului. Instanțele nu au arătat vreo voință de a rezista acestui proces.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

Întrebarea este, în esență, una politică. Guvernele din întregul Occident au folosit prezentul climat de frică pentru a-și extinde competențele și a diminua puterea instanțelor. În acest sens, ele par să aibă sprijinul tacit al majorității electoratului.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Julian Săvulescu

Julian Săvulescu s-a născut la 22 decembrie 1963 în Australia; a studiat medicina la Universitatea Monash din Melbourne. Sub influența profesorului și bioeticianului Peter Singer, s-a reorientat către bioetică, luându-și doctoratul în acest domeniu. A urmat apoi un stagiu de cercetare la Universitatea din Oxford. În 2003, Julian Săvulescu a fondat Oxford Uehiro Centre for Practical Ethics, al cărui director este. Julian Săvulescu a participat în calitate de invitat la numeroase seminarii și conferințe internaționale, printre care: Wellcome Public Lectures in Neuroethics, Herbert Spencer Lecturer (2005); Crown Lecturer (2008); Pierce Scholar (2008) și altele. De asemenea, a susținut prezentări la evenimente precum

Într-o lume ideală, ministrul justiției ar supraveghea gestionarea sistemului judiciar, inclusiv poliția, dar nu ar pune mâinile pe instanțe.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Nu văd nici motiv de a răspunde la această întrebare într-un moment istoric când toată mișcarea tinde spre preluarea competențelor judiciare de către stat.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Sunt familiarizat cu această propunere. Însă nu știu care ar fi argumentele pro și contra.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

Nu sunt destul de familiarizat cu istoria sistemului judiciar, la nivel mondial, pentru a comenta.

*W o r l d
E c o n o m i c
F o r u m , D a v o s
(2 0 0 9) , M o n t
P e l e r i n
S o c i e t y
(2 0 0 8) ,
A l l i a n z
C o n f e r e n c e ,
M u n c h e n
(2 0 0 8 , 2 0 0 7)*

sau Wellcome Trust Advisory Council meeting on Neuroscience strategy (2011). Profesorul are o bogată activitate editorială. A publicat 10 cărți și peste 220 de articole în reviste științifice de prestigiu din domeniul eticii aplicate. Studiile sale, traduse în germană, spaniolă, olandeză, poloneză și coreeană, i-au adus importante distincții.¹

¹ A se vedea pagina web [http://www.tvr.ro/filosoful-si-profesorul-de-etica-aplicata-julian-](http://www.tvr.ro/filosoful-si-profesorul-de-etica-aplicata-julian-savulescu-la-garantat-100prc_8575.html#view)

[savulescu-la-garantat-100prc_8575.html#view](http://www.tvr.ro/filosoful-si-profesorul-de-etica-aplicata-julian-savulescu-la-garantat-100prc_8575.html#view) [accesată ultima dată la 12.11.2015].

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe judecătorești pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

80%. Sistemul britanic este probabil cel mai bun din lume, dar orice sistem care implică ființe umane, inclusiv judecători, este supus greșelii. Cred că avem nevoie de mai multe controale privind neglijența și reaua-credință umană. Desigur, de aceea există Curtea de Apel și alte controale judiciare, dar cred că un control de nivel mai scăzut, supraveghere, colaborare, de audit sau de luare a deciziilor colective ar putea fi utilizat pentru a aborda limitele psihologiei umane.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor?

Responsabilitatea cetățenilor - judecătorii trebuie să facă obiectul evaluării de către colegiile lor, la fel ca și noi ceilalți. Aceste colegii ar trebui să includă membri ai sistemului judiciar, dar și *lay citizens*, competenți și informați, care evaluează performanța. La aceasta sunt și eu supus atunci când cer bani publici în cadrul granturilor de cercetare.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Cred că a supraveghea ca legile adoptate de Parlament să fie aplicate în

mod corespunzător de către sistemul judiciar și a supraveghea procesul judiciar.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Legea s-a format în mare parte în vremuri pre-științifice, fără nicio cunoaștere reală a psihologiei umane sau a biologiei, numai cu concepte etice primitive și principii. Este nevoie de revizuire radicală, dar nu făcută de politicieni.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Nu cred că este necesară difuzarea, dar filmarea ar putea permite supravegherea independenței judiciare și auditul.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau poate exista?

În general, oamenii sunt din ce în ce mai inteligenți și au acces la cât mai multe îmbunătățiri cognitive, nu numai de calcul și Internet, dar și accesorii cognitive farmacologice. Oamenii viitorului vor avea acces la accesorii tehnologice de care oamenii din prezent nu dispun.

**Interviuri realizate de
Dragoș Călin,**

judecător, Curtea de Apel București